

Prostor za mlade, mesto za vse:

Idejna zasnova participativne revitalizacije območja nekdanje tovarne Delamaris v Izoli

avtor: Ana Kosmina; mentor: prof. dr. Alenka Fikfak univ. dipl. inž. arh.; konzultant za participativno delavnico: razisk. Aleš Švigelj mag. inž. arh.

Univerza v Ljubljani, Fakulteta za arhitekturo

Magistrsko delo obravnava problematiko **degradiranih urbanih območij in industrijske arhitekturne dediščine** na primeru nekdanje tovarne **Delamaris** v Izoli. Osrednja vizija raziskovalnega dela in samega projekta temelji na prepričanju, da degradirani predeli Izole ne smejo ostati izolirani in nedostopni deli mesta. Preoblikovati se morajo v odprta, ekološko vzdržna in vsebinsko raznolika središča, ki bodo aktivno generirala nov zagon za življenje lokalne skupnosti. Takšen pristop zahteva, da se pri načrtovanju spoštuje preteklost lokacije, hkrati pa se aktivno in premišljeno odgovarja na potrebe prihodnjih generacij.

Osrednje stičišče in metodološki temelj raziskave predstavlja **participacija**. Ta pristop zaznamuje premik od ustvarjanja prostorov za uporabnike k načrtovanju z njimi. Z namenom vključevanja lokalne skupnosti je bil izveden empirični participativni proces med mladimi. Z anketno raziskavo in participativnimi delavnicami, ki so vključevale igro vlog in načrtovalsko igro, je bila artikulirana jasna kolektivna zahteva po vzpostavitvi novih prostorov namenjenih mladim, domačim in drugim obiskovalcem. Udeleženci so izpostavili tudi nujnost ohranjanja dostopnosti obale ter vzpostavitve programov za mlade, vključno z reševanjem bivanjske problematike.

Kot neposreden odziv na izražene potrebe skupnosti je zasnovan arhitekturni projekt, ki fizično in vizualno izolirano območje integrira v mestno tkivo. Pri snovanju je izjemen poudarek na trajnostni gradnji. Namesto klasičnega rušenja se z metodo **dekonstrukcije** ohranjeni gradbeni elementi (kot sta oprežni tlak in valovita pločevina) reintegrirajo v novo arhitekturno zasnovo. Projekt na ta način potrjuje, da vključevanje ljudi v snovanje prostora ne pripelje le do boljših arhitekturnih rešitev, temveč ustvari uravnotežen urbani ekosistem, ki ga prebivalci vzamejo za svojega.

Kolaž mesta Izole

Participativni delavnici

obstoječe stanje

Koncept ureditve središča Izole

Na nivoju mesta območje obdelave trenutno predstavlja degradirano, strogo monotono industrijsko cono, sestavljeno iz podolgovatih proizvodnih hal. Kot je bilo ugotovljeno in potrjeno tudi na participativni delavnici z deležniki, te strukture ne nudijo nikakršne prehodnosti. Območje trenutno deluje kot fizična in vizualna bariera – nekakšen "zid", ki lokacijo popolnoma odreže od mestnega jedra.

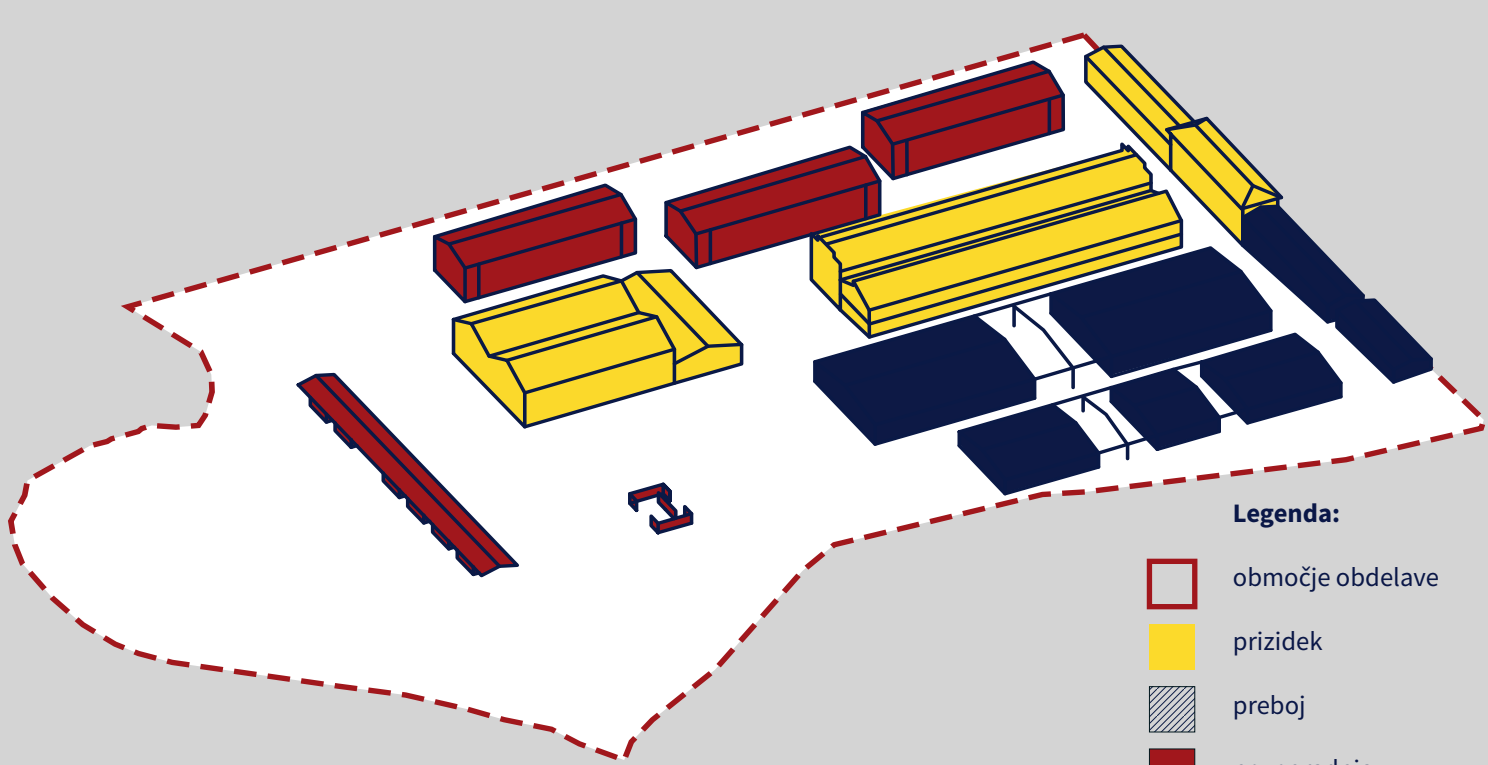
Za reintegracijo območja v mestno tkivo koncept predvideva dva ključna urbanistična ukrepa:

1. Vzpostavitev novih javnih osi (ulic): Za razbitje neprehodnosti se skozi območje vzpostavi dve novi javni prečni poti, zasnovani kot urbani ulici. Na ti dve osi se neposredno navezujejo in odpirajo novi javni programi, kar prostoru vrača merilo človeka in socialno dinamiko. Hkrati ti ulici predstavljata prostorski nastavek, saj v poznejših fazah razvoja omogočata naravno nadaljevanje in prehodnost čez območje ladjedelnice ter neposredno povežavo s predhodno omenjeno obalno peš in kolesarsko promenado.

2. Oblikovanje prehodnih robnih con (»buffer« con): Prostorska zasnova je na severnem in južnem robu premišljeno zamejena z dvema prehodnima conama, ki uravnavata stik območja z okolico: Južni rob: Ob Tovarniški ulici se ohranja obstoječi niz stavb, saj v prostoru še vedno dobro funkcionirajo in tvorijo naravno prvo "buffer" cono območja. Da bi izboljšali prepustnost prostora, se temu obstoječemu nizu dodajo novi preboji in prehodi. Severni rob: Vzpostavi se nova prehodna cona, ki deluje kot programski in fizični filter med odprtim prostorom javne plaže in notranjimi javnimi programi območja. Zasnovana je kot združljiva linearna zazidava, ki jasno definira severni rob lokacije, hkrati pa ohranja prepustnost pogledov in prehodov.

Osnova notranje mobilnosti temelji na dveh novozastavljenih prečnih osih (ulicah), ki omogočata hitre in varne peš povezave čez celotno območje. Pravokotno na ti glavni osi se vzpostavlja gosta matrika sekundarnih, ozkih poti. Ta mreža zagotavlja visoko stopnjo prepustnosti prostora in brezhibno povežuje vse predvidene programe ter se na severu zliva z obalno peš in kolesarsko promenado.

Območje je zasnovano tako, da notranja mobilnost ne izključuje ranljivejših skupin. Po sekundarnih poteh bo namreč omogočen prevoz z že obstoječimi in delujočimi izlošnimi električnimi vozili (mikroavtobusa Kurjera in Kurjerca), s čimer se zagotavlja dostopnost do vseh objektov brez vnosa klasičnega motornega prometa v prostor.

Legenda:

- območje obdelave
- prizidek
- preboj
- novogradnja

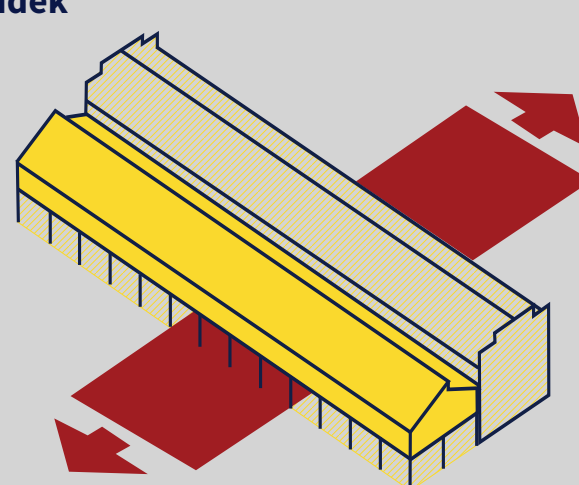
Arhitekturna zasnova fasadnega ovoja

1. Prizidek: Zasnova fasade prizidkov temelji na jasni vertikalni gradaciji in programski transparentnosti. Pritličje je oblikovano kot odprt in prosojen prostor, steklene površine brišejo vizualno mejo med zunanostjo in notranostjo, kar omogoča stalen dvosmerni vizualni stik z dogajanjem v stavbi in na ulici. V kontrastu s pritličjem pa je zgornje nadstropje zasnovano povsem introvertirano. S svojo zaprto pojavnostjo brez okenskih odprtih povzema industrijski značaj lokacije. Naravna osvetlitev tega dela je rešena preko strešnih oken, kar zagotavlja enakomeren vnos kakovostne difuzne svetlobe v globino prostora.

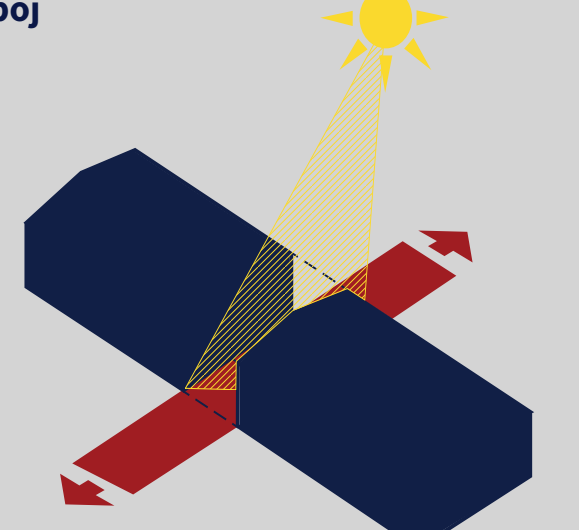
2. Preboji: Pri prenovi obstoječih objektov z atrijskimi preboji se primarni fasadni ovoj ohrani v svojem izvornem stanju, s čimer se spoštuje in varuje zgodovinsko tkivo stavbe. Do novega arhitekturnega posega pride zgolj na mestih prebojev, kjer se fasadni plašč v celoti umakne, medtem ko se primarna nosilna konstrukcija ohrani. Znotraj teh novo nastalih prehodov se vzpostavijo nove transparentne steklene površine. Ta poteza omogoča, da se notranji javni programi neposredno odpirajo navzven in se vizualno ter funkcionalno prelivajo na ulico.

3. Novogradnja (študentski dom): Fasadsna zasnova novih objektov študentskega doma združuje sodobno bivanje z industrijskim spominom lokacije. Na obeh zaključkih stavbnega volumna dominirata slepi, masivni amiranobetonski jedri brez dodatnih odprtih. Njuna robustna pojavnost se navezuje na identiteto območja, hkrati pa te polne stenske površine prevzemajo novo programsko vlogo: aktivirajo se kot zunanja plezalna stena in platno za kino na prostem. Osrednji del fasade med obema jedroma tvori dinamičen ritem, sestavljen iz velikih steklenih površin študijskih stanovanj, zunanjih teras in odprtih komunikacijskih hodnikov. Dodaten stik z dediščino prostora se vzpostavi z uporabo zunanjih senčil (žaluzij) iz reciklirane valovite pločevine, kar novogradnjo tako vizualno kot materialno umešča v industrijski kontekst.

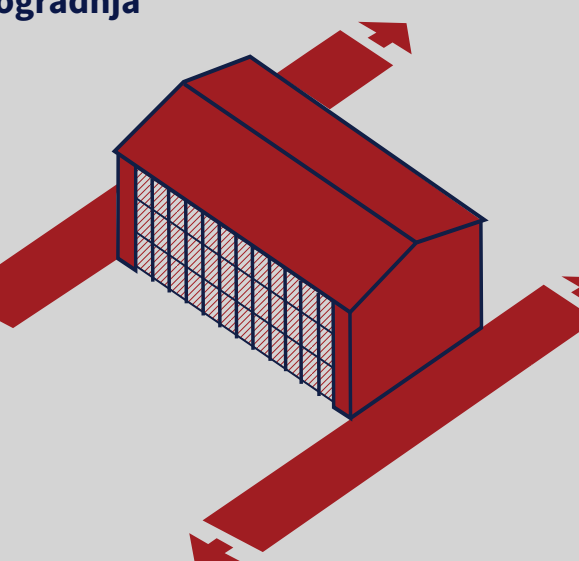
prizidek

preboj

novogradnja

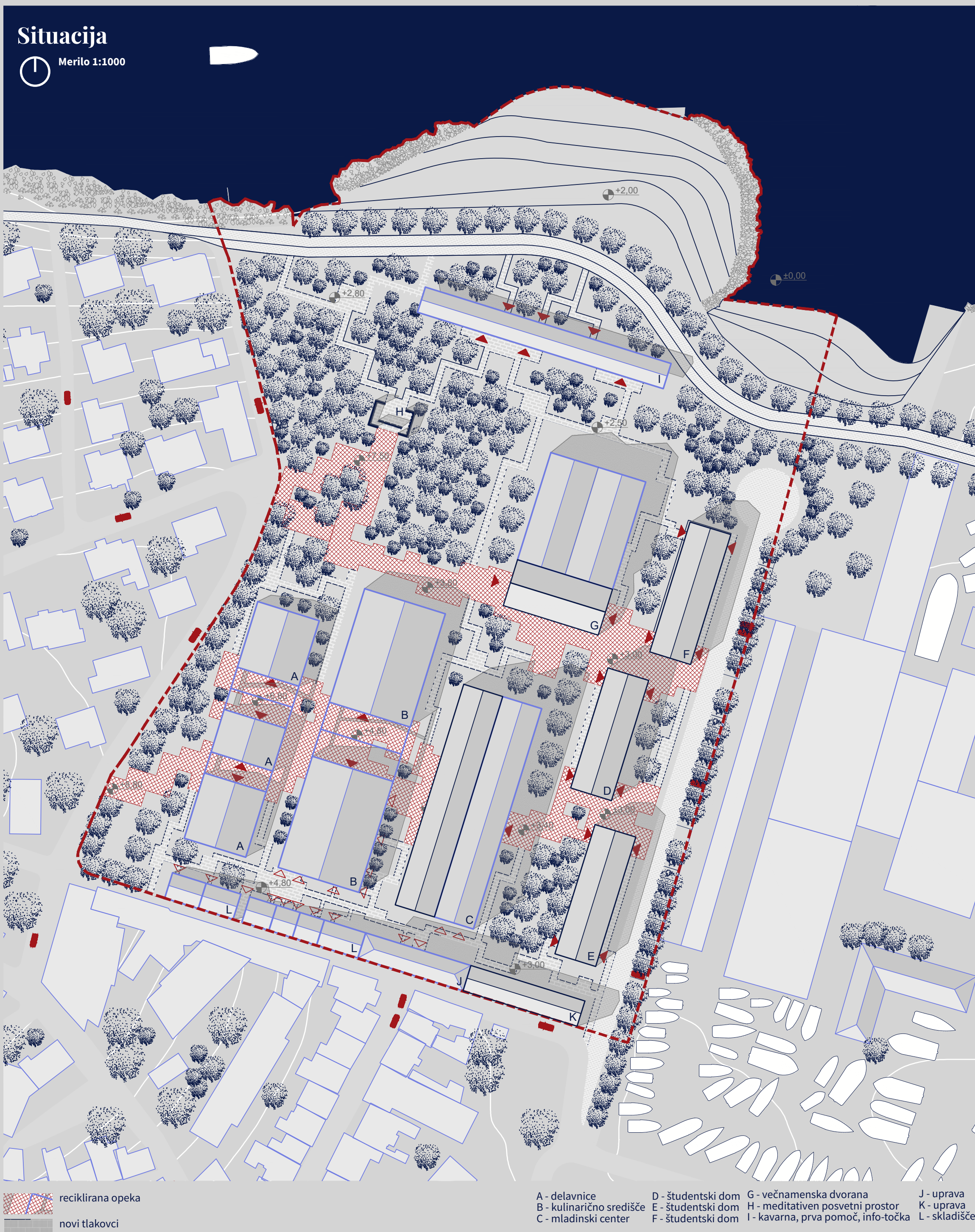
Arhitekturna zasnova temelji na principu subtilne integracije novega v obstoječi prostor ter na vzpostavljanju dialoga med historično substanco in sodobnimi posegi. Namesto monumentalnosti je izbrana zadržano morfologija, ki jo lahko razdelimo na tri ključne tipološke sklope:

1. Tipologija: Prizidki Prvi sklop obravnava obstoječe objekte, ki so konstrukcijsko sanirani in konservatorsko ohranjeni v svojem prvotnem izrazu. K njim so umeščeni lahki jekleni prizidki, ki delujejo kot dopolnitev in ne kot konkurenca zgodovinski arhitekturi. Programska transparentnost: Pritličja prizidkov so v celoti zastekljena, kar vizualno briše mejo med javnim prostorom in notranostjo, s čimer se objekt odpira proti uporabniku. Vertikalna gradacija: Višja nadstropja so oblikovana bolj introvertirano in nevtrarno. Z industrijsko estetiko, ki spominja na "tovarne programov", ohranjajo spomin na nekdanjo rabo prostora, hkrati pa zagotavljajo potrebno zasebnost.

2. Tipologija: Preboji Drugi tipološki pristop temelji na vzpostavitvi prostorske poroznosti. Obstoječim objektom se v določenih segmentih odvzame fasadni plašč, s čimer se ustvarijo atrijski prehodi oziroma javne poti skozi samo stavbno maso. Na stiku z novo ulico se vzpostavijo transparentne površine, ki odpirajo javne programe neposredno proti ulici, s čimer se stavba transformira iz zaprte bariere v prehodno urbano vozlišče.

3. Tipologija: Novogradnja Na mestih degradiranih ali odstranjenih objektov so umeščene nove strukture, ki pa ne težijo k dominaciji nad prostorom. Primer so trije linearni volumni študentskega doma na vzhodnem robu lokacije. Čeprav gre za sodoben arhitekturni jezik, se s svojo materialnostjo in merilom prilagajajo obstoječemu okolju. Enotni povezovalni element vseh objektov ostaja dvokapna strešina, ki je značilna za lokalno identiteto in zagotavlja vizualno koherentnost območja.

Zasnova ne obravnava stavb kot izoliranih objektov, temveč kot robove, ki definirajo osrednji javni prostor. Ta je zasnovan kot sistem dveh primarnih ulic, ki delujeta kot razširjen trg. Ključni koncept je "razlivanje" notranjega programa na prosto, kar omogoča dinamično rabo prostora, ki se prilagaja dnevnim potrebam uporabnikov.

Situacija

Merilo 1:1000

reciklirana opeka
novi tlakovci

A - delavnice D - študentski dom G - večnamenska dvorana J - uprava
B - kulinarčno središče E - študentski dom H - meditativni posvetovalni prostor K - uprava
C - mladinski center F - študentski dom I - kavarna, prva pomoč, info-točka L - skladišče

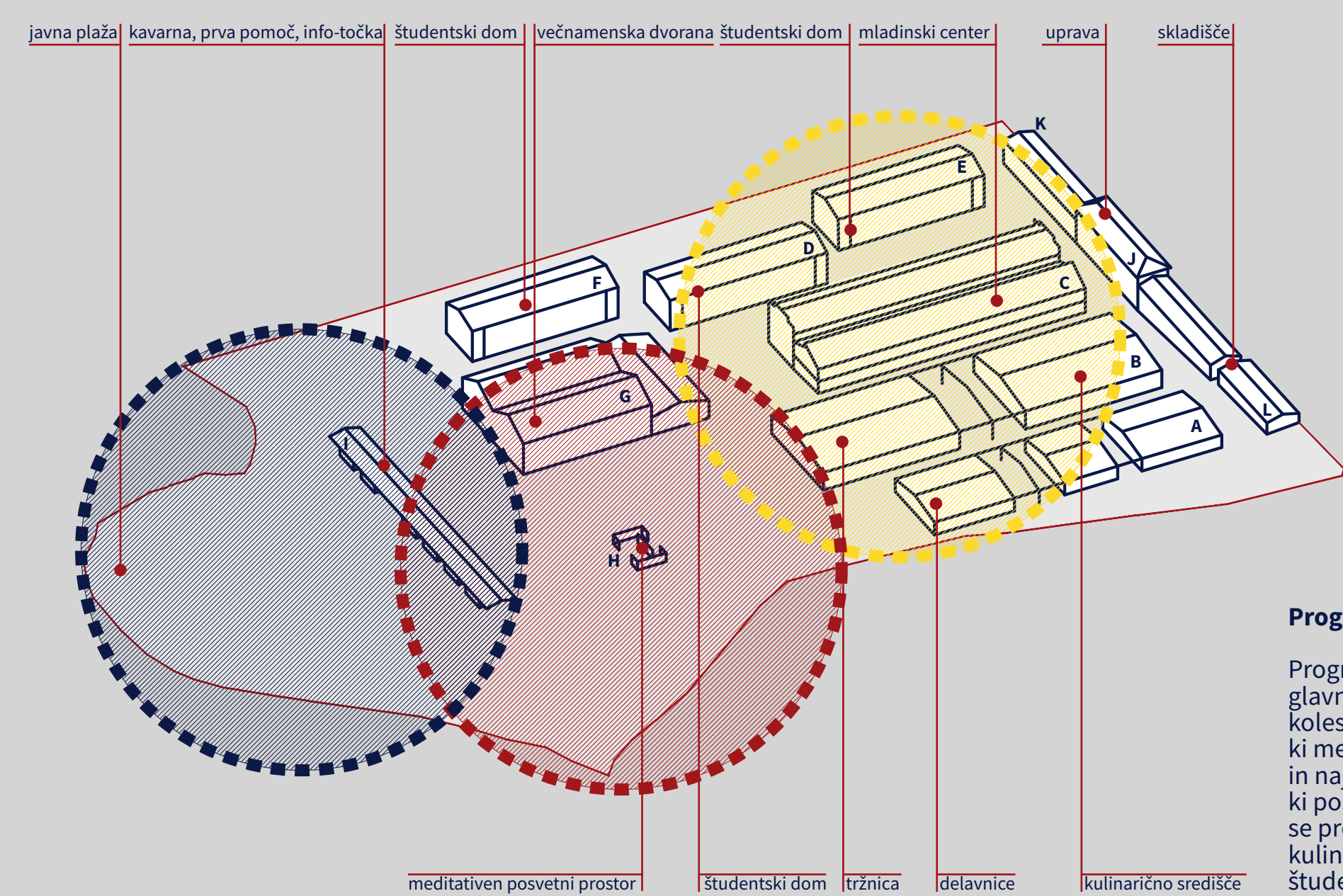

Kolaž zunanje ureditve

Kolaž mladinskega centra

Program

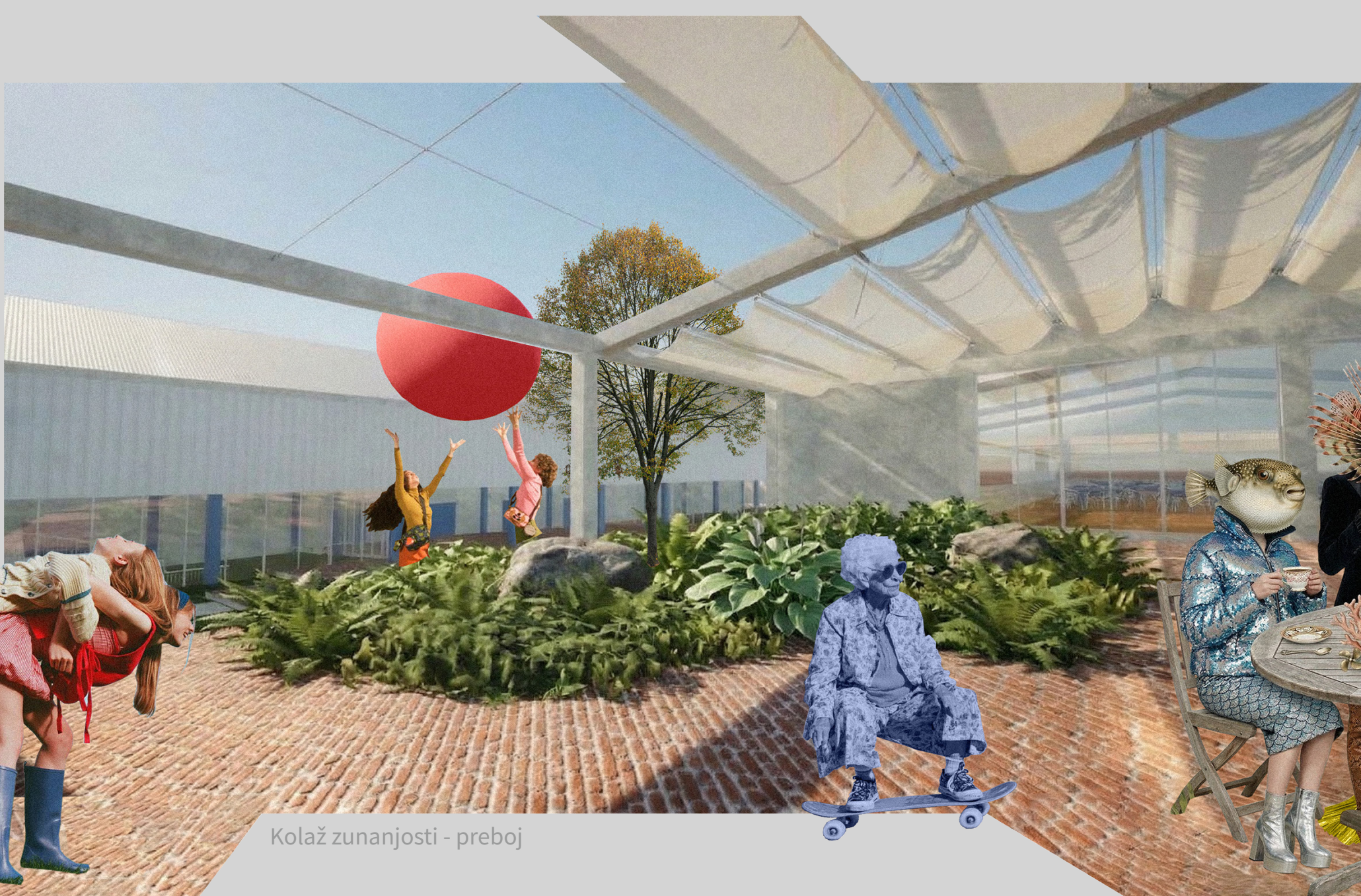

**Mestr
park**

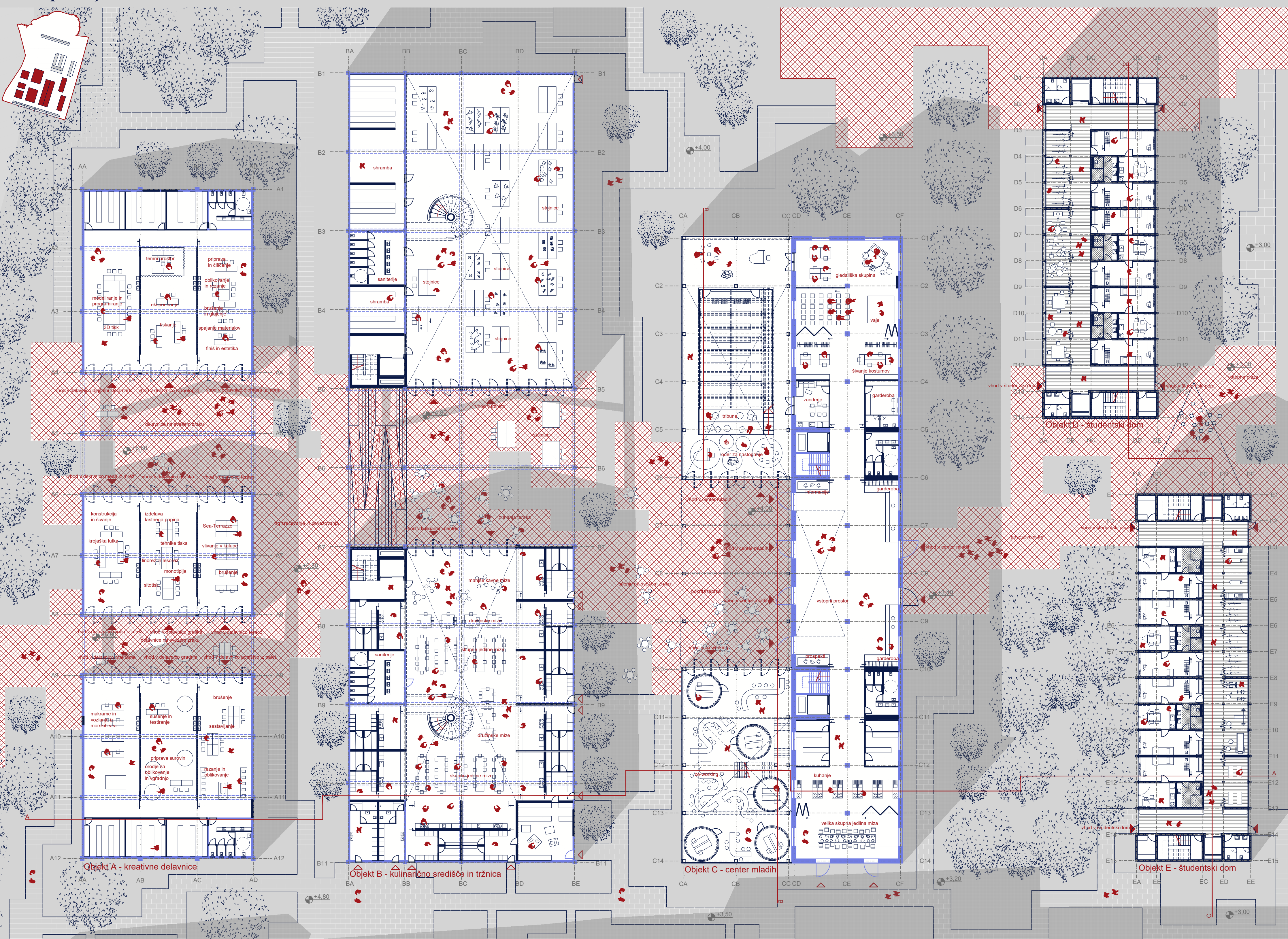
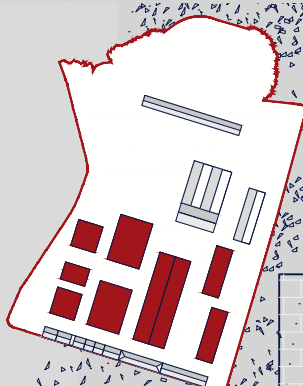
Obama pas

Program, ki združuje

Programsko je območje v grobem razdeljeno na tri glavne cone. Prva je obalni pas z javno plažo ter peš in kolesarsko povezavo. Druga cona je nov mestni park, ki mestu vrača manjkajoče zelene površine. Tretja in najbolj dinamična cona pa je skupnostno jedro, ki postaja novo središče mladih v Izoli. V tem jedru se prepletajo kreativne delavnice, živahna tržnica, kulinarično središče, sodoben mladinski center ter študentski domovi.

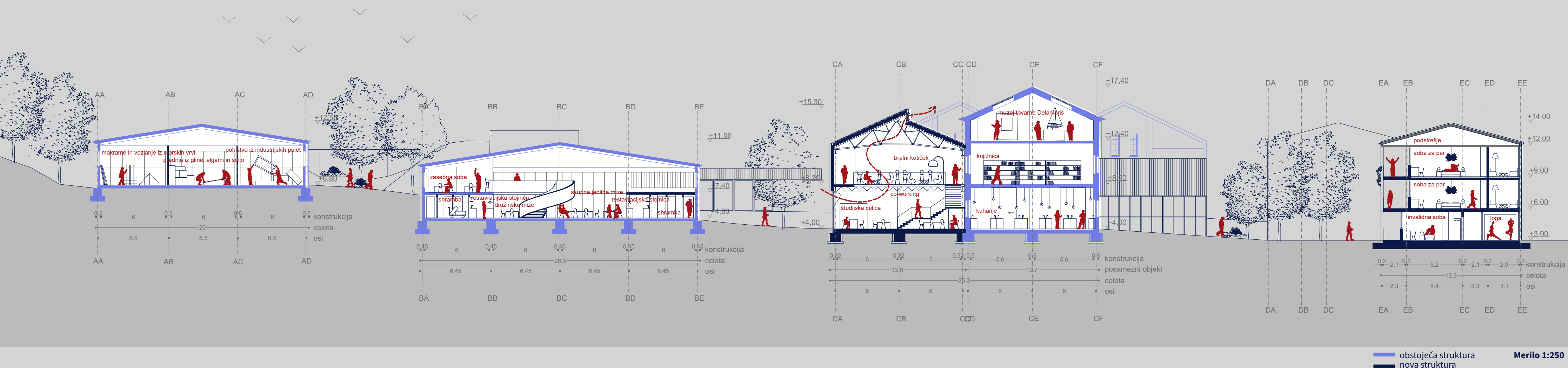
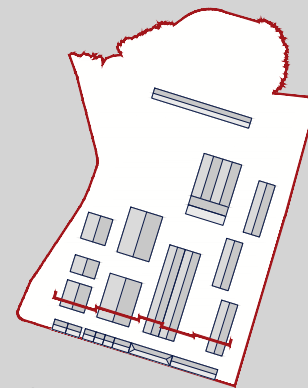

Tloris pritličja

KREATIVNE DELAVNICE		
A1	digitalni Delamaris	102 m ²
A2	sanjopelje, umetnost na torzi	102 m ²
A3	biomasa iz morja	102 m ²
A4	moda iz mreže in tekstila	86 m ²
A5	moda na recikliranem papirju	86 m ²
A6	teraz iz morja	86 m ²
A7	makrame iz morskih vrvi	102 m ²
A8	polirane iz gline, alg in soli	18 m ²
A9	pošitvo iz industrijskih palet	102 m ²
A10	šramba	18 m ²
A11	šramba	18 m ²
A12	šramba	6,2 m ²
A13	predprostor sanitarji	5,9 m ²
A14	sanitarje za gibalno ovirane	8,7 m ²
A15	uniseks sanitarije	18 m ²
A16	šramba	18 m ²
A17	šramba	18 m ²
A18	šramba	18 m ²
A19	predprostor sanitarji	6,2 m ²
A20	sanitarje za gibalno ovirane	8,7 m ²
A21	uniseks sanitarije	8,7 m ²
SKUPAJ A		1020 m ²
B		
KULINARIČNO SREDIŠČE IN TRŽIŠČA		
B.1	pokriti tržišča	683 m ²
B.1.2	šramba	14 m ²
B.1.3	sanitarje	32,1 m ²
B.1.4	šramba	32,1 m ²
B.1.5	avla komunikacij	14 m ²
B.1.6	stopnišče	12,2 m ²
B.1.7	diviglo	7 m ²
B.1.8	skupni jedilni prostor	364 m ²
B.1.9	dostava	43 m ²
B.1.10	garderoba zaposlenih	17 m ²
B.1.11	WC zaposlenih	13 m ²
B.1.12	tuš zaposlenih	2,9 m ²
B.1.13	šramba restavracijske stojnice	13 m ²
B.1.14	hlačilna	3,4 m ²
B.1.15	šramba	19 m ²
B.1.16	šramba	19 m ²
B.1.17	šramba	19 m ²
B.1.18	šramba	19 m ²
B.1.19	šramba	19 m ²
B.1.20	šramba	19 m ²
B.1.21	šramba	19 m ²
B.1.22	šramba	19 m ²
B.1.23	šramba	19 m ²
B.1.24	šramba	19 m ²
B.1.25	šramba	19 m ²
B.1.26	šramba	19 m ²
B.1.27	šramba	19 m ²
B.1.28	šramba	19 m ²
B.1.29	šramba	19 m ²
B.1.30	šramba	19 m ²
B.1.31	šramba	19 m ²
B.1.32	šramba	19 m ²
B.1.33	šramba	19 m ²
B.1.34	šramba	19 m ²
B.1.35	šramba	19 m ²
B.1.36	šramba	19 m ²
B.1.37	šramba	19 m ²
B.1.38	šramba	19 m ²
B.1.39	šramba	19 m ²
B.1.40	šramba	19 m ²
B.1.41	šramba	19 m ²
B.1.42	šramba	19 m ²
B.1.43	šramba	19 m ²
B.1.44	šramba	19 m ²
B.1.45	šramba	19 m ²
B.1.46	šramba	19 m ²
B.1.47	šramba	19 m ²
B.1.48	šramba	19 m ²
B.1.49	šramba	19 m ²
B.1.50	šramba	19 m ²
B.1.51	šramba	19 m ²
B.1.52	šramba	19 m ²
B.1.53	šramba	19 m ²
B.1.54	šramba	19 m ²
B.1.55	šramba	19 m ²
B.1.56	šramba	19 m ²
B.1.57	šramba	19 m ²
B.1.58	šramba	19 m ²
B.1.59	šramba	19 m ²
B.1.60	šramba	19 m ²
B.1.61	šramba	19 m ²
B.1.62	šramba	19 m ²
B.1.63	šramba	19 m ²
B.1.64	šramba	19 m ²
B.1.65	šramba	19 m ²
B.1.66	šramba	19 m ²
B.1.67	šramba	19 m ²
B.1.68	šramba	19 m ²
B.1.69	šramba	19 m ²
B.1.70	šramba	19 m ²
B.1.71	šramba	19 m ²
B.1.72	šramba	19 m ²
B.1.73	šramba	19 m ²
B.1.74	šramba	19 m ²
B.1.75	šramba	19 m ²
B.1.76	šramba	19 m ²
B.1.77	šramba	19 m ²
B.1.78	šramba	19 m ²
B.1.79	šramba	19 m ²
B.1.80	šramba	19 m ²
B.1		
SKUPAJ B		1813 m ²
C		
MLADINSKI CENTER		
C.1.1	odder za nastopanje	65 m ²
C.1.2	glasbena soba	74 m ²
C.1.3	skramišče	73 m ²
C.1.4	pisarna gledališke skupine	61,5 m ²
C.1.5	prostor za vaje	61,5 m ²
C.1.6	skupni kostumov	61,5 m ²
C.1.7	zadržje	20,3 m ²
C.1.8	garderoba	3 m ²
C.1.9	šramba	2,2 m ²
C.1.10	stranišče	13 m ²
C.1.11	diviglo	4,5 m ²
C.1.12	stopnišče	9,6 m ²
C.1.13	moške sanitarije	10,5 m ²
C.1.14	ženske sanitarije	10,5 m ²
C.1.15	skupni prostor	25,2 m ²
C.1.16	šramba živl	14,7 m ²
C.1.17	hladilnica	4,6 m ²
C.1.18	skupne posode	14,7 m ²
C.1.19	zamorovalnica	4,6 m ²
C.1.20	skupna kuhinja	123 m ²
C.1.21	skramišče	211,5 m ²
C.1.22	študijska celica	11,3 m ²
C.1.23	prevozovalni hodnik	28,5 m ²
SKUPAJ C		1469 m ²
D		
ŠTUDENTSKI DOM		
D.1.1	skupne sanitarije	81,1 m ²
D.1.2	diviglo	3,7 m ²
D.1.3	stopnišče	14,3 m ²
D.1.4	skramišče, čistila	5,8 m ²
D.1.5	vhod, poštni nabiralniki	33,7 m ²
D.1.6	pralnica	16,3 m ²
D.1.7	šramba	24,5 m ²
D.1.8	TV-soba	24,5 m ²
D.1.9	učilnica	24,5 m ²
D.1.10	konjanje za dve osebi	50,9 m ²
D.1.9a	vhod	4,1 m ²
D.1.9b	spalnica	11,6 m ²
D.1.10a	kuhanje z jedilnico	11,6 m ²
D.1.9d	teraz	4,5 m ²
D.1.9e	kopalnica	4,4 m ²
D.1.9f	tuš	1,6 m ²
D.1.9g	tuš	1,9 m ²
D.1.10b	hodnik	58 m ²
SKUPAJ D		464,9 m ²
E		
ŠTUDENTSKI DOM		
E.1.1	skupne sanitarije	81,1 m ²
E.1.2	diviglo	3,7 m ²
E.1.3	stopnišče	14,3 m ²
E.1.4	skramišče, čistila	5,8 m ²
E.1.5	vhod, poštni nabiralniki	33,7 m ²
E.1.6	pralnica	16,3 m ²
E.1.7	šramba	24,5 m ²
E.1.8	fitnes	24,5 m ²
E.1.9	joga	16,3 m ²
E.1.10	konjanje za gibalno ovirane	50,9 m ²
E.1.10a	vhod	4,1 m ²
E.1.10b	spalnica	11,6 m ²
E.1.10c	kuhanje z jedilnico	11,6 m ²
E.1.10d	kopalnica	7,8 m ²
E.1.10e	teraz	4,5 m ²
E.1.11	konjanje za dve osebi	11,6 m ²
E.1.11a	vhod	4,1 m ²
E.1.11b	spalnica	11,6 m ²
E.1.11c	kuhanje z jedilnico	11,6 m ²
E.1.11d	kopalnica	1,9 m ²
E.1.11e	tuš	4,4 m ²
E.1.11f	tuš	1,6 m ²
E.1.11g	teraz	1,9 m ²
E.1.11h	hodnik	64 m ²
SKUPAJ E		502,7 m ²

Prerez AA

Jugozahodna fasada

